

2.számú melléklet

Anglia

Nagy Britanniában Christmas, azaz Karácsony az év legfontosabb ünnepe. Az utcák, terek fényárban úsznak, turisztalátványosság a Harrods áruház kirakata, amelyet több ezer világító gömbbel díszítenek. A Trafalgar Square- en megcsodálható a hatalmas, díszes fenyőfa, mely a norvég nép ajándéka a briteknek, II. világháborús segítségükért.

A Christmas Eve (24-e) munkanap, de rövidebb, általában ilyenkor tartják a nagy munkahelyi évbúcsúztató partikat. Ezen az estén otthon barátokat fogadnak, isznak egy jót, pl. behűtött citromlikőrt, sherryt, a gyerekek pedig készülnek a másnapra, amikor a Father Christmas (tképp. a Mikulás, szó szerint Karácsony Apó) telerakja ajándékkal a stocking-ot. Ez a zoknira emlékeztető képződmény az utóbbi években nálunk is kapható, bár Magyarországon december 6-án játszik fontos szerepet. Father Christmas egyébként a kéményen keresztül érkezik, hagyományosan egyenesen a kandallóba pottyan. A gyerekek ajándékkérő leveleket írnak neki, amit a kandalló tűzébe dobnak, hogy így jusson el az Északi- sarkra. Katolikus hatásra egyébként Angliában is elterjedt az éjféli mise, de az igazán vallásos anglikánok inkább a másnap reggeli protestáns istentiszteletet látogatják.

December 25-e a Christmas Day, ez az ajándékozás napja (reggel bontják ki a csomagokat), ilyenkor jön össze a család is, és ekkor eszik a hagyományos karácsonyi ebédet, a Christmas dinner-t. A karácsonyi ebéd sült, töltött pulykából vagy valamilyen szárnyasból sült krumplival, kelbimbóval, Christmas pudingból, aprósüteményből áll. A pudingot brandyvel flambírozva tálalják. A pudingba kerülő, alkoholba áztatott gyümölcsöket már hónapokkal karácsony előtt elkészítik, és így érlelik. Elmaradhatatlan eseménye még ennek a napnak a királynő hagyományos karácsonyi beszéde, melyet a televízió közvetít, s mely az angolok szerint meglehetősen unalmas, mégis mindenki megnézi.

A családi körben eltöltött karácsony, illetve a faállítás szokása Viktória királynő idején (XIX. század közepe) terjedt el a britteknél német mintára. December 26-a a Boxing Day, Karácsony másnapja, ilyenkor hagyományosan a személyzetet ajándékozták meg. Neve arra utal, hogy ezen a napon nyitották fel a templomi perselyt, tartalmát a szegények között osztották szét.

Finnország

A finneknél a karácsony december 23-án kezdődik, még nem ünnepléssel, hanem munkával. Este miután a gyerekek lefeküdtek, a szülők előkészítik a másnapi ételleket, rendet, tisztaságot varázsolnak mindenhová.

24-én reggelinél a család körbeüli az asztalt. Hagyományosan fahéjas tejberizs a reggeli, amelybe egy szem mandulát rejtnek. Aki ezt megtalálja, nagyon szerencsés lesz a jövő évben, ha fiatal lány az illető, akkor közeli férjhezmenetelre számíthat.

A finnek természetközelsége és mély humánuma mutatkozik meg abban a szép szokásban, hogy karácsony napján megvendégelik a velük élő háziállatokat, illetve megetetik a fészkelő madarakat. A karácsonyi vacsorára ők is nagy gonddal készülődnek. Miközben a gyerekek türelmetlenkednek, a felnőttek glöggöt (fűszeres forralt bor) isznak, amelyben mazsola és mandula is rejtőzik. Régi hagyomány szerint 24-én délben Turkuban, Finnország korábbi fővárosában kihirdetik a karácsonyi békét, amit a rádió is közvetít. Természetesen ezen a napon sem hagyják ki a szaunát.

A karácsonyi vacsora tradicionális északi ételekből áll: A heringet üvegfűvő módra általában rozskenyérben sült sonka követi, sült krumplikásával. Mézes, gyömbéres süteményekkel zárják az étkezést. Finnországban az asztalt éjszakára nem szedik le, hogy a karácsonyi manók is jóllakhassanak, ha épp arra járnak. Karácsony első napja szigorúan a családé, ilyenkor nem illik szomszédolni, de még telefonálni sem. A rokonlátogatásokra, barátok köszöntésére 25-én kerítenek sort.

Görögország

Görögországban a Karácsony 12 napot felölelő folyamatos ünnep. A december 25-től január 6-ig terjedő időszakot Dodekameronak nevezik (jelentése 12 nap). Ebben benne foglaltatik mindhárom ünnep, a karácsony, az új év és a Vízkereszt.

A görögöknél a karácsonyi ünnepekörhöz nagyon sok legenda, mese, babona kötődik. Azt tartják, a Föld mélyén gonosz manók élnek - nevük kalikandzarosz - akik azzal foglalatostkodnak év közben, hogy a Földet tartó fa törzsét elfűrészeljék. Karácsonykor azonban felhagynak ezzel a bosszantó foglalatossággal, hogy a földre jöjjenek, most már az embereket bosszantani. A házban aztán szörnyű ramazurit csapnak, törnek - zúznak, eleszik az emberek elől az enivalót. Ezért távol kell őket tartani a háztól, és mivel a tűztől nagyon félnek, a házi tűzhelyben a láng soha nem aludhat ki. Vízkeresztkor aztán a pap által megszentelt víz bűvös ereje visszaűzi őket oda ahonnan jöttek, a Föld gyomrába.

A karácsonyi ünnepekör népszokásai a görögöknél is arra szolgálnak, hogy az eljövendő évre bő termést, egészséget, gazdagságot hozzanak a családoknak. A manók elűzésére szolgáló tűz hamuja varázserővel bír, ebből a földekre szórnak, bő termés reményében. Ekkor sütik a vaszilopitát, egy kenyér félét, amibe fémpénzt rejtenek, aki megtalálja, szerencsés lesz. A kenyeret szépen fél is díszítik, Krétán még kenyérhímző asszonyok is vannak, akik tésztából cifra rajzokat kanyarítanak a kenyérre. Szokás a kenyeret felszeletelni úgy, hogy minden családtagnak jusson egy szelet belőle, és ezt az asztalnál ülve, közösen elfogyasztani.

A fiatal lányok karácsony reggelén a patakhoz mennek vízért, ebből iszik az egész család. Bizonyos vidékeken a forrást " meg is etetik", azaz ételeket tesznek a partjára.

Fontos, hogy karácsonykor az egész család, de még a házi állatok is jó és bőséges táplálékot kapjanak. A görögöknél a szerencsét hozó bűvös gyümölcs a gránátalma, mely a jólétet szimbolizálja.

A bőségvarázsló, adománygyűjtő népszokások közül a legfontosabb Görögországban a kalanda. Énekesek járnak házról-házra, egészséget, szerencsét kívánnak a háziaknak, cserébe sonkát, vaját, bort kapnak.

Olaszország

Olaszországban a karácsonyi időszakban gyakran rendeznek dudás fesztiválokat. Különösen a déli tartományokban kedvelt ez a szokás, amikor a "zampognariki", a hegyi pásztor dudások leereszkednek a hegyekből és dudaszóval köszöntik a közelgő ünnepet, Jézus születésének napját. A karácsony is erről kapta nevét "Natale", azaz születés. Nagyon kedveltek Olaszországban a betlehemi jászol különféle ábrázolásai. Nápolyban és a déli régiókban az emberek 24-én éjjel templomról templomra járnak, csak hogy láthassák a kis Jézust. A karácsony esti vacsora az olaszoknál hagyományosan hal, amelyből többféle is kerül az asztalra. Rómában például az angolna a legkedveltebb. A vacsorát mindig a híres "panettone", a karácsonyi kalács zárja.

Olaszországban a mi Mikulás-napunknak megfelelő ünnep január 6-ra, azaz vízkereszt napjára esik. Az ajándékokat az olasz gyerekek nem a cipőjükbe, hanem zokniba, harisnyába vagy ezt utánzó színes zacskóba kapják. A Mikulás olasz kollégája a rossz gyerekeknek nem virgácsot, hanem széndarabkákat hoz. Persze ez a gyakorlatban sohasem fordul elő, hiszen rossz gyerek nincs. Van azonban "szén" cukorból, ezt már találunk a harisnyákban.

Az ajándékokat egy jóságos boszorkány a kötényéből osztogatja, a neve Befana, és bizony asszonyosság. A gyerekek előző este tejeskávét és süteményt készítenek a szobába, hogy Befana jól lakhasson, ha arra jár. Ezt általában a szülők szokták suttymóban elfogyasztani. Január 6-án reggelre pedig megjönnek az ajándékok is, amelyek általában finom csoki és karamella.

Lengyelország

Lengyelországban a karácsony elsősorban keresztény (katolikus) ünnep. Egy nagyon szép szokással kezdődik a karácsonyi ünnepkör a lengyelekénél. 24-én este az eget kémlelik kicsik és nagyok, arra várva, hogy meglássák az első csillagot. Ez Lengyelországban a Betlehemi csillagot jelképezi, melyet ők Gwiazdkának neveznek. Aki először észreveszi a legelső csillagot, ezt kiáltja, ekkor a családtagok köszöntik karácsony ünnepét és egymást.

A karácsonyi böjt szellemében karácsony vigiliáján, azaz 24-én éjfélig nem esznek húst. Az ünnepi asztal alá szalmát és szénát terítenek, arra emlékeztetve, hogy a kis Jézus jászolban született. Érdekes babona, hogy a karácsonyi asztalnál páros számú embernek kell ülni, ellenkező esetben szerencsétlen lesz valaki közülük. A hagyományos ételek közül nagyon kedvelt a céklaleves, a mákos kalács és a hal. Készítenek erre az alkalomra kompótot is 12 félé gyümölcsből, megemlékezve Jézus 12 apostoláról (tanítványáról). Ha befejezték a vacsorát még maradnak az asztalnál a házigazda jelére várva, hogy egyszerre álljanak fel, ugyanis aki először kel fel az asztaltól, az fog a jövő évben a legelőbb meghalni, tartja a babona.

Karácsonyfát a lengyelek is állítanak természetesen, a népművészetben gyakorta mogyoróval, almával, papír- vagy tojáshéj díszekkel ékesítik.

Karácsonykor énekesek járnak házról-házra, szerencsét kívánva a háziaknak, akik megvendégelik őket. Az éjféli misére együtt megy a család. Nagy a hagyománya a templomokban a betlehemi jászol, a szopka ábrázolásának.

Írország

Az írek karácsonya hagyományosan ötvözi az ír katolikus szokásokat, a kelta pogány valamint az anglikán protestáns hagyományokat. Az írek lakásaikat az ünnep közeledtével gondosan feldíszítik. Az ablakba örökzöldekkel ékesített gyertyákat állítanak, általában hármat. A gyertyák a szent családnak mutatják az utat az éjszakában, a hármas szám pedig a szentháromságra (atya, fiú, szentlélek) utal. Az asztalra karácsony előestéjén kenyeret, tejet készítenek, az ajtót pedig nem zárják be. Ezzel fejezik ki vendégszeretetüket. Mária, József a kisdéddel bármikor betérhetnek, ha elfáradtak és megéheztek a hosszú úton.

A gyerekek nagy izgalommal forgatják az adventi naptárakat, a felnőttek pedig szorgosan készülődnek a karácsonyi vacsorára. Fenyőfát az írek is állítanak, annál is inkább mert a téli napéjegyenlőség alkalmával szakrális szerepet játszó örökzöldeket a kelták terjesztették el. A gyerekeknek Írországban is Christmas Father hozza az ajándékot karácsony éjjelén a zoknijukba. Az írek katolikus szokás szerint éjféλι misére is mennek.

A karácsonyi vacsora angol beütéseket mutat. Az asztalra általában pulyka, sonka, áfonya szósz és lángoló, brandyvel bolondított plum puding kerül.

25-én István napján aztán kezdetét veszik a nagy utcai népünnepélyek. Ilyenkor az emberek, főleg a fiatalok maskarába öltöznek, és különféle tradicionális szereplőkkel vidám jeleneteket adnak elő.